

ет совершение новых преступлений. Поэтому цель принудительного лечения это не наказание лица, а его лечение, то есть предоставление определенной медицинской помощи с целью возвращения лица к активному, здоровому бытию без злоупотребления наркотическими средствами и психотропными веществами [4, 91].

Л и т е р а т у р а

1. Протидія незаконному обігу наркотиків: історія, практика, законодавство: навч. пос. / Д. Й. Никифорчук, О. М. Стрельцова, М. С. Хруппа, І. А. Вартиленця ; за ред. О. М. Джужи. – К.: КНТ, 2006. – С. 97.
2. Всеобщая декларация прав человек // [Электронный ресурс]: Режим доступа: /l_doc2.nsf/link1/MU48001D.html.
3. Музыка А. А., Горюх О. П. Наказание за незаконный оборот наркотических средств: монография. – Хмельницкий. – Изд-во Хмельницкого университета управления и права, 2010. – С. 154.
4. Козаченко О. В. Інституційне визначення лікувальних заходів у контексті розширення повноважень прокурора на стадії порушення кримінальної справи // Вісник прокуратури. – 2006. – № 2. – С. 91.

ДАВТЯН
Лусіне Гагиківна

СУБ'ЄКТИВНИЙ АСПЕКТ ПОДАТКОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Запобігання податкової злочинності – важливий фактор розвитку українського суспільства. Окрім реформування законодавчої та методологічної бази запобігання податкової злочинності, потрібно також використовувати психологічні механізми протидії цьому явищу. Для цього необхідне дослідження суб'єктивних аспектів податкових злочинів, таких як вина, мотив та мета ухилення від податків.

Запобігання злочинності неможливо без врахування суб'єктивних характеристик злочинів, які цю злочинність становлять, адже в цих суб'єктивних характеристиках втілюється особа винного. Суб'єктивна сторона складу злочину як внутрішня емоційно-інтелектуальна складова поведінки охоплює вину, мотив, мету.

Згідно зі статтею 23 КК, «Вина – це психічне ставлення осудної особи до скоєного нею суспільно небезпечного діяння, а в злочинах із матеріальним складом – і до його наслідків у формі умислу чи необережності» [1]. Мотив злочину – усвідомлене спонукання особи, яке викликало у неї рішучість вчинення злочину; інтегральний психічний утвір, який спонукає особу до вчинення суспільно небезпечного діяння та є його підставою.

Формування державної стратегії запобігання податкових злочинів ґрунтується на тезисі, що ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), передбачених ст. 212 КК України, є суспільно небезпечними діями, які порушують встановлений законодавством порядок оподаткування та призводять до зменшення дохідної частини державного бюджету.

Вина є основною ознакою для кожного злочину. За психічним ставленням особи до вчиненого нею злочинного діяння визначається форма вини, тобто умисел або необережність. Відсутність вини завжди означає відсутність у діях особи складу злочину [1, с. 635]. Згідно з дослідженням Огодніка К., «на вину платника податків впливає його життєвий досвід, освіта, кваліфікація, стан психіки і конкретної обстановки, в якій він допустив податкові порушення, що впливає на можливість передбачити небезпечні наслідки своїх дій» [2, с. 4].

Вина не обов'язково супроводжує сам факт несплати податків, тому що це несплата може бути невмисною: у КК України передбачено кримінальну відповідальність не за сам факт несплати в установленний строк податків, зборів, інших обов'язкових платежів, а за умисне ухилення від їх сплати. Про наявність умислу на ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів можуть свідчити відсутність податкового обліку чи ведення його з порушенням встановленого порядку; перекручення в обліковій або звітній документації; не оприбуткування готівкових коштів, одержаних за виконання робіт чи надання послуг; ведення подвійного обліку тощо [3, с. 191].

На думку Л. П. Брич, винний, прагнучи утримати у себе суму несплаченого платежу, бажає настання суспільно-небезпечних наслідків ухилення від сплати податків, зборів і в цьому випадку діє з прямим умислом. З непрямим умислом винний діє у випадку, коли він байдуже ставиться до факту ненадходження в бюджет відповідних сум і може переслідувати інші цілі, наприклад, використати несплачені суми на розвиток виробництва або покращити умови праці [4, с. 73].

За правопорушення, допущені за браком досвіду, чи певні розрахункові помилки, платники податків не повинні підлягати відповідальності нарівні з тими, хто з прямим умислом вчиняє дії спрямовані на ухилення від оподаткування.

Таким чином, у винного має бути усвідомлення того, що він порушує закон. Саме це усвідомлення має стати джерелом для профілактики злочинності у соціальній політиці. Соціальна політика держави повинна зосереджуватись на тому, що податковий злочин – це не «економія коштів», а провина, яка супроводжується покаранням.

Мотив, як внутрішнє спонукання, рушійна сила вчинку людини є одним із доказів, що доводить психічне ставлення особи до вчинюваної дії.

Мотиви ухилення від сплати обов'язкових платежів, що входять до системи оподаткування, можуть бути різними (корисливі спонукання, бажання задовольнити різноманітні виробничі потреби господарюючого суб'єкта, кар'єризм тощо) і на кваліфікацію діяння за ст. 212 не впливають. Але це не зовсім вірне припущення, тому що саме мотив визначає умисність ухилення від сплати податків. Про умисний характер поведінки порушника податкового законодавства можуть свідчити, наприклад, такі обставини: складання і використання підроблених документів; ведення «подвійного» (офіційного та неофіційного) обліку товарно-матеріальних цінностей (так звана подвійна бухгалтерія); наявність у місцях реалізації документально неоформленої продукції; неоприбуткування готівкової виручки, отриманої за поставлені товари, виконані роботи, надані послуги; заниження обсягу реалізованих товарів; укладання фіктивних угод; відсутність документів, необхідних для складання податкових декларацій і розрахунків, знищення документів або відмова від їх подання; приховування від контролюючих органів інформації про рух безготівкових і готівкових грошових коштів; невідображення у документах об'єктів оподаткування; необґрунтоване завищення валових витрат; нез'явлення протягом встановленого строку зареєстрованого суб'єкта підприємництва до податкового органу для взяття на облік як платника податків тощо.

Також важливим доказом психічного ставлення особи до вчинюваної дії є мета, тобто уявлення про бажаний результат, якого прагне особа, що визначає спрямованість діяння. При дослідженні мети ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), передбачених ст. 212 КК України необхідно взяти до уваги особливості даного злочину, а саме його багатооб'єктність: «метою ухилення від сплати обов'язкових платежів державі, є особисте незаконне збагачення або використання коштів підприємства на власний розсуд, у більшості випадків мета – корислива і, як правило, проявляється на тлі корисливого мотиву [5, с. 261].

На формування мети ухилення від податків впливають наступні причини:

- погіршення фінансового становища бізнесу та населення;
- складність у розрахунках податкових сум;
- особливості податкової системи та податкової політики, що проводиться в країні;
- нераціональна структура оподаткування (висока частка непрямих податків;
- недосконалість юридичної техніки податкового законодавства – складність податкової системи. Вона обумовлює зниження ефективності податкового контролю та створює можливість уникнути сплати податків;

- рівень довіри платників до владних структур, котрі виконують функцію розподілу коштів, отриманих від податків;
- брак досвіду боротьби с податковими правопорушеннями законодавства;
- недостатня захищеність працівників органів контролю при виконанні ними службових обов'язків;
- недостатній розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю;
- негативне відношення до існуючої податкової системи – жорстка податкова система багато в чому не стимулює працю виробника, а, навпаки, підштовхує його до утаювання прибутків та несплати податків. Платник податків не поважає систему, яка не поважає його як платника, не враховує його можливості по сплаті податків. Також низька віддача з боку держави у виді суспільних благ [6, с. 34].

Таким чином, суб'єктивний аспект податкових злочинів в контексті запобігання податковій злочинності, потрібно розуміти як системний взаємозв'язок вини, мотивів та мети, ретельне вивчення яких допоможе зрозуміти, як саме зробити можливим усвідомлення податкового злочину саме як провини, яку сам винний захотів більш не повторювати. Для сучасного українського суспільства характерний брак усвідомлення своєї вини у податкових злочинців, власні діяння сприймаються ними як щось належне. Подальша соціальна політика повинна більш детально опрацювати цю проблему.

Література

1. Кримінальний Кодекс України: в редакції від № 116-VIII від 15.01.2015// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Огороднік К. М. Вина при ухиленні від сплати податків [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Огороднік Костянтин Михайлович; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ, 2015. – 16 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2012. – 1316 с.
4. Брич Л. П. Кваліфікація ухилення від сплати обов'язкових внесків державі / Л. П. Брич. – Львів: юридичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка, 1998. – 76 с.
5. Гуророва Н. О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України / Н. О. Гуророва. – Харків: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2001. – 384 с.
6. Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент / Іванова Ю. Б., Крисоватий А. І., Кізима А. Я., Карпова В. В. – К., 2008. – 525 с.